

МАЛОВІДОМІ СПОГАДИ ПРО В. Г. КОРОЛЕНКА

27 грудня 2011 року в залі літературної експозиції Полтавського літературно-меморіального музею В. Г. Короленка відбулися Короленківські читання з нагоди пам'ятної дати — 90-річчя від дня смерті письменника-гуманіста.

У читаннях взяли участь С. С. Антоненко — Герой Соціалістичної праці та Герой України, відомий меценат; В. В. Ярошенко — доктор історичних наук, професор, директор інституту культурологічних та етнографічних досліджень імені Іларіона Київської МАУП; Л. В. Ольховська і В. А. Скарга — провідні наукові співробітники музею В. Г. Короленка; викладачі полтавських вищих навчальних закладів, краєзнавці.

Інтерес присутніх, зокрема викликало повідомлення кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка О. П. Єрмака «Маловідомі спогади про В. Г. Короленка». Це джерело з коментарями автора повідомлення «Історична пам'ять» друкує в даному номері.

Сучасники не дарма називали видатного письменника, публіциста і громадського діяча В. Г. Короленка совістю вітчизняної літератури. Навіть у суровий час революції та громадянської війни люди, котрі стояли на діаметрально протилежних ідейно-політичних позиціях, схилились перед незаперечним моральним авторитетом великого гуманіста.

Нещодавно, гортаючи сторінки міліцейського часопису «Іменем закону» за 1992 рік, ми натрапили на передрук спогадів про Володимира Короленка Бориса Подольського. Вперше ці спогади були опубліковані в журналі «На страже революції» — органі комуністичного осередку співробітників та військ Одеського губернського відділу ДПУ — в № 2 за 1922 рік.

Хто ж такий Б. Подольський? На жаль, поки що ми знаємо про нього мало. Але аналізуючи текст його спогадів можна дійти висновку: на момент зустрічі влітку 1919 року з В. Короленком і його зятем К. Ляховичем, Подольський був відповідальним співробітником ВУЦВК, більшовиком, людиною, яка, за його словами, стояла «в революційно-марксистській площині комуністичної ідеології». Він приїхав до Полтави з Харкова із серйозними інспекційним повноваженнями, у тому числі з правом обстеження діяльності губернської надзвичайної комісії («чека»). Підставою для його поїздки стали листи і телеграми В. Г. Короленка в різні урядові радянські інстанції про більшовицькі утиски і безчинства в місті.

Слід відзначити, що Б. Подольський добре знав творчість В. Г. Короленка і, незважаючи на власні ідейні переконання, з повагою ставився до моральних принципів письменника і громадянина.

Свої спогади про В. Г. Короленка Б. Подольський надрукував зразу ж після смерті письменника. Сам факт публікації їх у відомчому чекістському часописі, а також те, що автор чимало місця в них відводить міркуванням про косметичну реформу органів безпеки — реорганізацію ЧК в ДПУ, насамперед з метою дещо поліпшити кривавий імідж «чека», набутий в роки громадянської війни, свідчить про близькість Подольського до цих органів. Цілком ймовірно, що він обіймав там якусь відповідальну посаду. Але цю гіпотезу потрібно буде ще підтвердити подальшою дослідницькою роботою.

В.М. Снігуренко